

CYFLWYNIAD

Mae'r prosiect hwn, sydd wedi'i ariannu gan Gyngor Ymchwil y Gwyddorau Ffisegol a Pheirianneg (EPSRC), yn trin a thrafod sut mae arferion diwylliannol mewn aelwydydd ethnig leiafrifol yn effeithio ar ansawdd aer dan do, gan ganolbwyntio ar lefelau carbon deuocsid uwch sy'n deillio o arferion coginio ac awyru. Mae'r 'Canllaw Arfer Da' sy'n deillio o hynny, a gafodd ei ddatblygu ar y cyd â thirgion lleol, EYST, a Chyngor Caerdydd, yn cynnig cyngor diwylliannol sensitif i wella ansawdd aer dan do. Mae'r prosiect hwn yn cyd-fynd â **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** ac yn pwysleisio rôl bwysig ansawdd aer wrth hyrwyddo iechyd a lles. Gall dilyn y canllawiau hyn leihau effeithiau niweidiol mwg coginio, gan feithrin cymunedau iachach a mwy gwydn ledled Cymru.

Cymru sy'n fwy cyfartal

Mae'r prosiect yn cefnogi Cymru sy'n fwy cyfartal trwy dargedu anghydraddoldebau o ran iechyd mewn cymunedau lleiafrifoedd ethnig trwy gefnogaeth a gwybodaeth benodol.

Cymru iachach

Mae'r prosiect yn hyrwyddo Cymru iachach drwy addysgu cymunedau ethnig leiafrifol am wella ansawdd aer dan do er mwyn lleihau problemau iechyd. Ar ôl y gweithdai, soniodd y sawl a gymerodd ran yn ein prosiect yn eu dyddiaduron am awyru 18% yn fwy, gan bwysleisio pwysigrwydd yr arferion hyn er mwyn diogelu lles ac atal effeithiau niweidiol.

Cymru Gydnerth

Mae'r prosiect yn cryfhau gwydnwch cymunedau Cymru drwy hyrwyddo gwell ansawdd aer dan do ar gyfer cynaliadwyedd ac iechyd.

Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

Mae'r prosiect yn hyrwyddo dulliau ymgysylltu cynhwysol â diwylliant a deialog rhyngddiwylliannol mewn cymunedau lleiafrifoedd ethnig, gan ddefnyddio diwylliant fel arf ar gyfer newid cymdeithasol a chadw arferion amrywiol yng Nghymru.

Cymru o Gymunedau Cydlynol

Mae gweithdai a dulliau cydweithio'r prosiect yn meithrin cyfranogiad y gymuned a chyfrifoldeb a rennir, gan gefnogi'r nod o adeiladu cymunedau cydlynol yng Nghymru.

Cymru sy'n Gyfrifol ar lefel Fyd-eang

Mae ffocws y prosiect ar gynaliadwyedd ac amodau byw gwell yn cefnogi nodau byd-eang ac yn cyd-fynd â'r weledigaeth ar gyfer Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

Tystiolaeth Cyfranogwyr

"Dysgais lawer drwy gymryd rhan yn y prosiect. Roeddwn i'n deall amgylchedd fy nghegin a sut mae'n effeithio ar fy lles"

"Mwynheais y gweithdai a dysgais sut i gynnal ansawdd amgylchedd fy nghegin"

"Before this project, I never thought how long it takes to cook one meal"

Mae'r canllaw hwn o ganlyniad i brosiect IAA EPSRC, 'Canllaw arfer da i godi ymwybyddiaeth o ansawdd aer dan do er iechyd a lles lleiafrifoedd ethnig'

Sicrhau ansawdd aer da ar gyfer gwella lles

I gael rhagor o wybodaeth

sganiwch y cod

Gwefan: <https://tinyurl.com/y5vab7xf>

Ebost: satish.bk@caerdydd.ac.uk

Cyn Coginio

Awyru ac Ansawdd yr Amgylchedd Dan Do

• Agorwch ffenestri a drysau allanol i sicrhau llif aer priodol

• Trowch wyntyllau echdynnu ymlaen os ydynt ar gael

Hefyd ceisiwch

Ystyried awyru eich cegin bob dydd, hyd yn oed os nad ydych yn coginio

Wrth Coginio

Cadwch y ffenestri ar agor a'r ffaniau echdynnu ymlaen i reoli stêm ac arogleuon.

Cadwch ddrws mewnol y gegin ar gau

Agorwch ffenestri mewn ystafelloedd cyfagos mewn ceginau cynllun agored a/neu ddrws yr ardd i hyrwyddo trawsawyru.

FFAITH

Gall cadw'r ffan ymlaen wrth agor y ffenestr greu trawsawyru.

Ar ôl Coginio

Gadewch y ffaniau ymlaen am o leiaf 10 munud i leihau lleithder ac atal anwedd.

Cadwch y ffenestri ar agor am o leiaf 30 munud i ganiatáu cylchrediad aer ffres

Hefyd ceisiwch

Defnyddio ddadleithyddion os yw'n berthnasol i reoli lefelau lleithder.

Awyru ac Ansawdd yr Amgylchedd Dan Do

Glendid

Er mwyn cadw'r ardal goginio yn lân a heb ffynonellau halogi ychwanegol, dilynwch y camau hyn:

1 Sicrhewch fod yr ardal goginio yn lân ac yn daclus

2 Cewch wared ar wastraff bwyd cyn dechrau coginio

3 Golchwch eich dwylo'n drylwyr cyn trin bwyd.

Mae glanhau'n aml yn helpu i leihau'r llygryddion dan do mewn ceginau.

FFAITH

Glanhewch wrth fynd

Golchwch y llestri

Hefyd ceisiwch

Aildefnyddio ychydig o offer wrth goginio.

Ar ôl gorffen arferion coginio, gwnewch yn siŵr eich bod chi'n cwblhau'r canlynol:

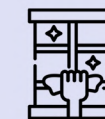
1

Golchi pob dysgl a glanhau'r gegin yn drylwyr, gan gynnwys sychu arwynebau.

2

Clirio unrhyw anwedd sy'n weddill o'r ffenestri.

Glendid

Arbed amser

FFAITH

Gall cyfyngu ar amser coginio leihau straen a chefnogi ffordd iachach o fyw.

Tynnwch yr offer coginio angenrheidiol (padelli, byrddau torri).

Paratowch yr holl gynhwysion (torri llysiau, golchi reis, paratoi cig) cyn coginio.

Ystyriwch goginio llawer yr un pryd er mwyn arbed amser a lleihau'ch cysylltiad â mygdarthau coginio, fel paratoi'r sawsiau a'u rhoi yn yr oergell ymlaen llaw ar gyfer coginio yn y

Defnyddiwch y maint padell cywir sy'n cyfateb i'r llosgydd nwy i wella'r broses losgi.

Gall llygredd o goginio fod yn fwy niweidiol na llygredd awyr agored.

FFAITH

Er eich lles, os nad oes angen i chi fod yn y gegin, ymlaciwch drwy wneud y canlynol:

Darllen llyfr
Yfed paned

Gweithgareddau ysgafn fel garddio

Addurnwch eich cegin gyda phlanhigion dan do

lechyd, Diogelwch a Lles